

[Accueil](#)[Revenir à l'accueil](#)[Collection Mythologiae libri decem, Venise, Segno della Fontana, 1567](#)[Collection Mythologia, Venise, 1567 - Livre III](#)[Item Mythologia, Venise, 1567 - III, 12 : De Nocte](#)

Mythologia, Venise, 1567 - III, 12 : De Nocte

Auteur(s) : Conti, Natale

Collection Mythologia, Francfort, 1581 - Livre III

[Mythologia, Francfort, 1581 - III, 12 : De Nocte](#) est une version augmentée de ce document

Collection Mythologie, Paris, 1627 - Livre III

[Mythologie, Paris, 1627 - III, 13 : De la Nuit](#) est une transformation de ce document

Collection Mythologie, Lyon, 1612 - Livre III

[Mythologie, Lyon, 1612 - III, 12 : De la Nuit](#) est une transformation de ce document

Informations sur la notice

Auteurs de la notice [Équipe Mythologia](#)

Mentions légales

- Fiche : Projet Mythologia (CRIMEL, URCA ; IUF) ; projet EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle). Licence Creative Commons Attribution - Partage à l'Identique 3.0 (CC BY-SA 3.0 FR)
- Images : Münchener Digitalisierungszentrum (MDZ).

Présentation du document

Publication Venise, Comin da Trino, 1567

Exemplaire Munich (Allemagne), Münchener Digitalisierungszentrum (MDZ) , Res/4 Ant. 50

Formatin-4

langue(s)

- Grec ancien
- Latin

Pagination 72r°-73r°

Des dieux, des monstres et des humains

Entités mythologiques et historiques [Nuit](#)

Notice créée par [Équipe Mythologia](#) Notice créée le 30/04/2018 Dernière

modification le 28/04/2023

minibus minitanti, si crederetur, quis peieraret? quis prædaretur? quis vel fratrem, vel virum bonum pulsaret, aut falleret? quis homo ineptissimus, & omni plebecula rudior ac impurior intrepido animo alterius controuersias iudicaret, si crederet suorum iudiciorum rationem aliquando sibi esse reddendam? cum nulla fides vel antiquorum dictis, vel Christo denique summi Dei filio habeatur; inde accidit vt omnia fraudibus, omnia insidiis, omnia controuersis plena sint, omnia periuriis atq; plus potest in iudiciis opulenti hominis, quàm legum humanarum vel diuinarum autoritas. sed malos denique male perdet. hætenus de Tartaro satis dictum est, nunc de reliquis inferorum ministris dicamus, ac primum de Nocte.

10

De Nocte. Cap. XII.

Nequè Nox quidem paruo in honore fuit apud antiquos, quàm Deorum omnium antiquissimam crediderunt, cum omnes locos ante Deorum ortus occupasset, & informem materiam, quæ Chaos dicta est. Hanc tamen nonnulli ex ipsa informi materia natam esse putarunt, sicuti testatur Hesiodus in Theogonia;

Ἐκ χᾶος ἔρρετο, ἠὲ λαοὶ καὶ νύξ ἐγένετο :

Inde Chao est Erebus, Nox & tenebrosa creati,

20

Hanc antiquissimam vocarunt illi poetæ, qui è Chao natam esse crediderunt, cum neque illam quidem ante mundum in ordinem digestum, vsquam fuisse intelligant. Sic igitur illam antiquam appellauit Aratus in Astro-nomicis;

ἀλλ' ἄρα καὶ πρὶ πάντων ἔρχεται ἡ νύξ
καὶ ἔρρεται κλεινοῦ πόντου χερσὶν ἰδίας
ἠὲ λαοὶ καὶ ἠὲ τῆρας.

Nox antiqua suo curru conuoluitur aram
Hanc circum, quæ signa dedit ceteris nautis
Commiserata virum metuendos undique casus.

30

Non iniuria igitur Orpheus in hymnis hanc Deorum ac hominum matrem appellauit, quod omnia ex illa nata esse credantur, vt in his legitur;

Νύκτα τῆς γένεσος ἀΐσταται, ἢ ἐξ ἧς ἀέροι -
τοῖς ἔστιν πάντες, ἢ καὶ κύριε κελύματα.

Te canimus Nox alma parens hominumq; Deumq;
Cunctorum alma parens, quam Cyprida dicimus esse.

Hæc vehabatur in curru, vt fictum est à poetis; cuius ante rotas astra nitescere dicebantur, ac præuia esse, sicut in his scripsit Theocritus;

καί ποτε ἄλλοι
ἀΐροι ἠὲ κείνη καὶ ἀΐτροι καὶ τῆς ἰσθμῆς.

Salueteq; Noctis

40

Sidera, quæ canthis tacite præcurrunt alta.

Vehabatur autem à bigis, vt ait Virgilius libro quinto;

Et nox atra polum bigis subuecta tenebat.

Quamobrem Apollonius libro tertio noctem venientem describens, illam dixit iugum equis imponere;

καὶ δ' ἰσχυρῶς ἰθάλην ἐπέθηκεν.

Nox iniecit equis iuga.

Quod

Mythologia.

Quod genus incendendi in Nocte recentius est Homeri temporibus : nam ad Homeri usque tempora nemo profusus poetarum vestram fuisse in curru Noctem scriptum reliquit . alii alaram illam fuisse , sicut Cupidinem & Victoriam , tradiderunt : quam opinionem secutus Virg. ita scripsit lib. 8.

Nox ruit , & fuscis tellurem amplectitur alis .

Alii præterea voluerunt hanc ex Oceano confurgere decedente die , sicut idem poeta lib. 2. Aeneidos ;

Vertitur interea cœlum , & ruit Oceano Nox ,

Inuoluens vmbra magna terramq; polumq; .

10 Quam tamen non vt ex Oceano , sed vt ex Erebo venientem ita Euripides inuocauit ;

Πόντος ἀπέθηξεν ἄνδρα ,

ἐπιπέσειντα πλανήσιος ἕρπον ἄνδρα

ἔρρηξεν ἴδρυ , μέλας μέλας κατὰ θάλασσαν .

Verenda verenda Nox ,

Quæ das somnia miseris mortalibus

Ex Erebo veni , cede cede volueris .

Et Orpheus ad inferos lucem mittere , ac rursus ipsam ad illos accedere scribit in eo carmine ;

20

ὦ φῶς ἰσχυρότατε λυγρὸν εἰς πύργου , καὶ ἀνδρῶν φῶς ἴσμε

ἔνδον ἴθι .

Quæ lucem pellis sub terras , rursus & ipsa

Tartara nigra petis .

Huic , vbi sacrificaretur , mos fuit vt gallus immolaretur , tanquam animal si lentio aduersarium , vt ait in libro secundo de Diis Theagenes . Multi Noctis filii fuisse commemorantur : nam & Rabiem eius filiam fuisse scripsit Euripides in Hercule insano ;

Ἐρπύνην θυγατέρα θεῶν ἔρρηξεν γαρυεῖς

Ἀλάριος γὰρ ἔρρηξεν .

30

Rabiem senes hanc noctem natam fidite

Cuncti videntes .

Sic etiam Rixam siue Cōrentionem atque Inuidiam eius filias vocauit Hesiodus in Operibus & Diebus inquiring ;

καὶ ἐστὶν Ἰριδοκρήνην καὶ τὴν Ἰριδοκρήνην καὶ τὴν Ἰριδοκρήνην .

Namque illam primam pariens Nox edidit atra .

Et quæ in hanc sententiam sequuntur , deinde idem poeta in Theogonia multos scripsit fuisse Noctis filios , vt est in his versibus ;

Nullὴ Ἰριδοκρήνην ἀέρον , καὶ ἄρα μὴ ἄρα ,

καὶ Ἰαίον , καὶ τὴν Ἰριδοκρήνην , καὶ τὴν Ἰριδοκρήνην ,

ἔνθεν κερκυραία δὲ τὴν καὶ τὴν Ἰριδοκρήνην .

40

Nox peperit Fatumq; malum , Parcāq; nigrantem .

Et Mortem , & Somnum , diuersaq; Somnia . natos

Hos peperit nulli Dea Nox coniuncta marito .

Cicero autem in tertio libro de Natura Deorum cum omnes Noctis filios connumerauit , tum illos patre Erebo genitos fuisse tradidit , vt patet in his ; Quod si ita est , Cœli quoque parentes Dii habendi sunt , Aether , & Dies , eorumq; fratres & sorores ; qui à Genealogis antiquis sic nominantur . Amor , Dolus , Metus , Labor , Inuidentiā , Fatum , Senectus , Mors , Tenebræ , Miseria ,

seria, Quærela, Gratia, Fraus, Pertinacia, Parca, Hesperides, Somnia, quos omnes Erebo & Nocte natos fuerunt. Verum de iis, quæ fabulosè de Nocte dici solent, satis. Ex illa nuper commemoratæ pelles natæ esse dicuntur. quæ inscitia & malicia mortalium, quæ Nox est mentis, omnium prope calamitatum, quæ humanum genus inuadunt, parens est & aliter: cum æquitas, tæquam Aquilo leuissimas nubes, has ex hominum conspectu possit propellere. Hæc enim omnia inscitiam consequuntur, cum ea quoque quæ sunt naturæ possint nonnihil retardari sapientia, aut certe leuiora effici, ut senectus, amor, fatum, mors, & alia huiusmodi: Noctem antiquissimam appellarunt, quia antequam sol & cælum fieret, nullà erat lux: quam ex Erebo & ab inferis venire sioxerunt, cum terram semper circumeat: nam sole in inferiore cæli parte sub terra occultato, apud nos ymbra esse terræ necessè est, cum nihil aliud sit nox, quàm ymbra terræ. Hanc in curru vehi sioxerunt antiqui, quia nihil cum labore sit diuturnum, & ad narrationis voluptatem. Dicta est eadem mater omnium, quia rerum omnium partum antecesserit, & à nocendo Nox dicitur, ut quidam voluerunt, quia noctis humor infestus sit hominibus, quod vel in laborantibus scabie, vel febre, vel aliis morbis, patet: qui quidem grauiores sunt, magisq; infestant per noctem. nunc de morte dicamus.

10

20

De Morte. Cap. XIII.

Mors cum esset sola propè & potentissima omnium inferorum satelles, omnesque mortales ad Acherontem fluuium traiciendos deduceret, nihil propè de se fabulosum audiuit; nisi quod soror esset Somni, ut scriptam reliquit Homerus in lib. I. Iliadis

ὅτι δ' ἄνευ ἐν βλάστῃ καὶ ὀνείῳ ἑσπέτιοι.

Tum Mortis fratrem Somnum conuenerat ipsa.

Quodque à Nocte matre sua fuisset educata. Quare memorie prodidit Pausanias in Eliacis apud Eleos in templo quodam feminam expressam fuisse, quæ pueros sopitos sustineret, manu quidem sinistra, album; at dextra alterum nigrum; & hunc dormienti similem distortis pedibus; quorum inscriptiones iudicabant, alterum esse Somnum, alteram Mortem: ac femina quæ illos alebat, Nox erat. Hæc ipsa mors omnium malorum, hæc omnium humanarum calamitatum, hæc omnium dolorum remedium optimum data est hominibus Dei sapientissimi beneficio, quod in illo epigrammate suauiter expressit Agathias;

30

τίς βίασται τὴν φροῦσιν, τίς ἀνεχίει τὴν ἡσυχίαν;

τὴν πᾶσι τὰ βίαια, καὶ πᾶσι τὴν ἡσυχίαν;

Μῆτις ἀπαξ ἔστιν ἀπαρτίστιας οὐδὲ πῶς ἄλλοι

ἄλλοι τὴν τῶν βίαιων ἐχθρῶν.

Αἰ δὲ βίαια, πολλὰ καὶ ἀπὸ σπινθῶν, ἄλλοι δ' ἄλλοι

ἐχθρῶν ἔστιν, καὶ μεταβάλλει μῆτις.

Cur timor est vobis genitrix Mori alma quietis?

Quæ morbos placat, pauperiemque leuat?

Illam semel tantum mortales visere suevit,

Nec quisquam vidit mox rediisse virum.

Sæpe recurrentes cum vexent corpora morbi

40

T Mutati,